

IZ CRKVENE PROŠLOSTI OTOKA RABA - TRAGOM INVENTARA CRKVE SV. PETRA U SUPETARSKOJ DRAZI

Tragom gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Zadru (fond: Spisi rapskih bilježnika) razmatraju se inventari (iz 1739. i 1780. godine) pokretne imovine crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazi na otoku Rabu. Ukratko je predstavljena povijest nekoć glasovite benediktinske opatije sv. Petra (utemeljene 1059. godine) i istaknuta njezina uloga u crkvenoj i kulturnoj prošlosti ovog dijela jadranskog priobalja. Raščlamba oba inventara supetarske crkve izvršena je pojedinačno i usporedno, s posebnim osvrtom na umjetničke predmete (slike, kaleži, križevi) pohranjene u crkvenoj riznici u XVIII. stoljeću. U prilogu rada objavljuju se prijepisi oba inventara crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazi iz 1739. i 1780. godine.

Gradivo pohranjeno diljem naših državnih arhiva i crkvenih ustanova vrijedan je izvor saznanja o prošlosti brojnih crkava i samostana koji su, slijedom povijesnih okolnosti, odavno nestali ili izgubili prvotnu funkciju i važnost. Oporuke i inventari (nad)biskupa, kanonika i drugih, više ili manje istaknutih obnašatelja duhovnih službi u našim gradovima i u manjim naseljima, često su prava riznica dragocjenih podataka koje nam posvjedočuju razinu materijalne kulture kako pojedinca tako i crkvenih ustanova u kojima su djelovali.¹ U sklopu bilježničkih spisa, sačuvanih za pojedine hrvatske priobalne gradove, nerijetko su sadržani inventari crkvenih ustanova čiji je sadržaj vrijedna nadopuna našim saznanjima o njihovoj kulturnoj baštini.² Obrada takve vrste građe tema je ovog priloga u kojem su težište istraživačke raščlambe inventari (iz XVIII. stoljeća) crkve nekoć glasovite benediktinske opatije u Supetarskoj Drazi na otoku Rabu.

Naselje Supetarska Draga smješteno je uz duboku uvalu na sjeverozapadnom dijelu otoka. U sredini te prostrane doline je 1059. godine rapski biskup Drago (1059.-1071. ili 1072.) zajedno sa svojim svećenstvom i gradskim priorom Majom te "čitavim narodom spomenutog grada, plemenitima i neplemenitima", darovao opatu Fulkonu, vjerojatno benediktincu iz zadarske opatije sv. Krševana, crkvu sv. Petra u Supetarskoj Drazi i crkvu sv. Ciprijana na Rabu uz uvjet da uz jednu od njih utemelji samostan. Njima su dodani svi otočići u onom predjelu te isključivo pravo ribolova u uvalama dviju crkava. Na zamolbu biskupa Draga navodno je 16. V. 1070. godine tu darovnicu potvrdio hrvatski kralj Petar Krešimir IV.³ Povlastice supetarske opatije potvrdio je 1199. godine papa Inocent III. (1198.-1218.). U njegovoj je povelji opisan njezin posjed, među njima i solane i ribnjaci, te izrijekom napomenuto da je samostan ustrojen prema reguli Sv. Benedikta. Patrimonijem opatije bavio se i papa Inocent IV. (1243.-1254.), koji je 1246. godine donio presudu u parnici glede njezinih dobara. Godine 1328. opatija je po prvi puta dospjela u komendatorni sustav. Tada je, naime, papa Ivan XXII. (1316.-1334.) povjerio upravu i prihode opatije bivšem hvarskom biskupu Stjepanu, kako ovaj ne bi oskudjevaao na sramotu biskupskog dostojanstva. Poslije smrti Stjepana neko je vrijeme opatijom upravljao gradeški patrijarh, ali je već 1337. papa Benedikt XII. (1334.-1342.) vratio monasima upravu opatije i dao im za opata Martinusija, benediktinca krčkog samostana sv. Lovre. Posljednji regularni opat bio je Ivan de Lauretis iz Raba, koji je umro 1467. godine. Snji-

me je u samostanu živio i Andrija Rabljanin, posljednji monah supetarske opatije. Nestankom monaha samostan je po drugi puta i trajno dobio komendatornu upravu. U drugoj polovici XV. stoljeća komendatori su plaćali 50 forinti papinske takse. Posljednji je bio slavni mletački humanist i petrarkist Pietro Bembo (1470.-1547). Između 1518. i 1519. godine Bembo se zahvalio na beneficiju sv. Petra jer mu je mletačka vlada osigurala godišnju mirovinu od 300 dukata, a njegovu opatiju i sve njezine prihode pripojila prokuraciji duždeve bazilike s. Marco. Otada pa sve do XVIII. stoljeća prihodi opatije (oko 300 dukata godišnje) upućivani su u Mletke za uzdržavanje bazilike s. Marco, ali su zato prokurator bazilike postavljali dužebrižnika za stanovnike Supetarske Drage. Napokon, papa Benedikt XIII. (1724.-1730.) je 1729. godine posjed sv. Petra pripojio zadarskom sjemeništu.⁴ Crkva sv. Petra, trobrodna romanička građevina podignuta u XI. stoljeću, imala je funkciju župne crkve za naselje Supetarska Draga. O ugledu benediktinske opatije danas nam je ipak najrječitije i trajno svjedočanstvo ime mjesta, nastalo prema nazivu benediktinskog samostana⁵ oko kojega se s vremenom razvilo naselje Supetarska Draga.

Iz XVIII. stoljeća potječu dva inventara, pohranjena u Državnom arhivu u Zadru (u sklopu fonda Spisi rapskih bilježnika), koji se odnose na pokretnu imovinu crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazi. Raščlamba njihova sadržaja, kao i prijepisi izvornika, predmet su ovog istraživanja te ujedno mali prilog poznavanju crkvene prošlosti i kulturne baštine otoka Raba.

Prvi inventar datiran je 12. VII. 1739. godine (Spisi rapskog bilježnika Francesca Dominisa, kut. 34, sv. 89.3. Ugovori, str. 3-4). U uvodnom dijelu spisa općinski bilježnik Francesco Dominis⁶ izjavljuje da je po nalogu rapskog kneza i kapetana otišao⁷ nella Contrada di Valle u crkvu sv. Petra (za koju izrijekom navodi da se nalazi pod patronatom prokuratora mletačke bazilike S. Marco), kako bi ondje izvršio popis (inventar) pokućstva. U prisutnosti svjedoka stvari koje pripadaju crkvi pokazao mu je (svaki predmet pojedinačno) tadašnji kapelan crkve Petar Valentić. U nastavku slijedi popis predmeta pohranjenih u crkvi. Redom se nabrajaju uobičajeni predmeti potrebni svećeniku za svakodnevno obavljanje službe Božje: naručnik (manipul), misnica (planita), tunicela, tjelesnik (korporal), naglavlak (amito), pojasevi (cinguli) i košulje, izrađeni od razne vrste tkanina (damast, velud, svila). Dio spomenutog crkvenog ruha u dobrom je stanju (neki predmeti su novi), dočim se za dio izrijekom navodi da su starije izradbe i gotovo nepotrebljivi. Popisani su i brojni ubrusi i oltarni prekrivači, kao i svijeće, svjetiljke, svijećnjaci te nekoliko predmeta umjetničkog obrta (kaleži i križevi od srebra, zvonu). U inventaru iz 1739. godine nabrajaju se i crkvene knjige potrebne za liturgiju: misal (Un mesal novo) i šćavet (Un schiavetto). Na kraju inventara bilježnik Francesco Dominis izjavljuje da su kao svjedoci pri popisivanju nazočili glavari sela (capitanii di quella Villa) Ivan Biškupić i Petar Koranić, uz suglasnost mještana prisutnih na svetoj misi. Svjedoci su izjavili kako svećenik Petar Valentić, kapelan rečene crkve, redovito obavlja službu Božju, podjeljuje svete sakramente puku, brine se za odgoj mladeži u kršćanskoj vjери i umirućima podjeljuje posljednju pomast. Dušebrižnički rad Petra Valentića ocjenjen je vrlo pozitivnim i pohvalnim riječima, uz naglasak da nije zabilježen nijedan pripor ili incident s tamošnjim pukom.

Drugi inventar pokretne imovine u crkvi sv. Petra u Supetarskoj Drazu načinjen je 7. III. 1780. godine. Inventar je načinio rapski bilježnik Juraj Spalatin⁸ po nalogu (datiranom 3. III. iste godine) rapskog kneza i kapetana.⁹ Nalog je izdan na osnovi zahtjeva rapskog patricija Ivana Livića, izvršitelja oporuke (commissario) pokojnog Petra Šimičića, nedavno preminulog kapelana iste crkve. I ovdje se, kao i u prethodnom inventaru, izrijekom navodi da je crkva sv. Petra juspatronat prokuratora mletačke bazilike s. Marco. Popisani predmeti predani su na uporabu rapskom patriciju i svećeniku Marinu Galzigni, ekonomu i vjerojatnom nasljedniku pokojnog Šimičića na mjestu kapelana u Supetarskoj Drazu. U inventaru je niz predmeta spomenutih i u prethodnom popisu. Usporednim iščitavanjem prvog i drugog inventara razvidno je da se, primjerice, 1780. godine u uporabi i dalje nalaze stari drveni križ, glagoljski misal i jedan šćavet. Misna ruha, iako opisom slična, vjerojatnije su novijeg datuma izradbe. Bilježe se, kao i u inventaru iz 1730. godine, naručnici, misnice, tunicele, tjelesnici, naglavnici, pojasevi i košulje, izrađeni od razne vrste tkanina. U inventaru iz 1780. godine zabilježena je (na prvom mjestu, smještena na glavnom oltaru) oltarna pala s prikazima svetaca (Una Palla con diverse pitture de Santi sopra la stessa dipinti). Posred oltara nalaze se križ (Una Croce d'otton in mezzo del altare) te šest novih svijećnjaka (Sei nuovi Candelieri d'otton n. 6). Za novi kalež s pozlaćenom pliticom (Altro Calice d'argento con sua patena dorata, novo...) kustodi crkve navode kako pripada bratovštini koja u crkvi uzdržava oltar Blažene Djevice Marije. Navodi se kako crkva posjeduje tri misala (od kojih su dva nova) te kako je jedan glagoljski misal (Un glagolito) vlasništvo franjevačkih redovnika in Borgo.¹⁰ Usporedba pokazuje kako je 1780. godine u crkvi sv. Petra zabilježen veći broj predmeta, među kojima se izdvajaju predmeti umjetničkog obrta (novi kaleži i križevi, oltarna pala), ali i veći broj knjiga namijenjenih za liturgijsku službu. Posebno vrijedi istaknuti bilježenje (u oba inventara) šćaveta, crkvene knjige pisane na čakavskom narječju, koja nam posvjedočuje da je hrvatski jezik bio u XVIII. stoljeću uporabni jezik u bogoslužju. Kao svjedoci koji su nazočili popisivanju predmeta navode se Matija Mičić i Ivan Dragović zvan Cipor. Istoga dana svećenik Marin Galzigna potvrđuje da je - nakon popisivanja predmeta - preuzeo inventar crkve sv. Petra.

* * *

Inventari crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazu primjer su arhivskoga gradiva koje nam svojim sadržajem otkriva neke manje poznate podatke o crkvenim ustanovama i njihovoj kulturno-umjetničkoj baštini kroz prošla stoljeća. Crkva sv. Petra, romaničko zdanje iz srednjovjekovnoga doba, u vrijeme nastanka ovih inventara već je odavno izgubila (kao i matični joj samostan) slavu koje je imala u najranijim stoljećima po svom utemeljenju, ostajući isključivo u funkciji župne crkve ovog nevelikog rapskog mjesta. Gradivo koje ovdje donosim u prijepisu, otkriva nam razinu njezine materijalne kulture u XVIII. stoljeću, kazuje podatke o dušebrižnicima i njihovom djelovanju, ali posvjedočuje i o odnosu mještana prema svojoj matičnoj crkvenoj ustanovi. Stoga, na kraju možemo zaključiti, istraživanje i raščlamba ove vrste izvorne građe predstavlja prilog poznavanju crkvene povijesti naših malih i često od istraživača neopravdano zaboravljenih mjesta, čija su crkvena zdanja tijekom prošlosti imala zapaženu ulogu u vjerskom i kulturnom životu svojih sredina.

Prilog I:

Inventar crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazu (Državni arhiv u Zadru, Spisi rapskih bilježnika; bilježnik Francesco Dominis, kutija 34, sv. 89.3. /Ugovori/, str. 3-4, 12. VII. 1739.)

Adi 12 luglio 1739

In esecuzione del riverito comando dell'Illustrissimo Signor Conte e Capitano di questa Città mi sono conferito io Francesco de Dominis Pubblico Nodaro di questa Città nella Contrada di Valle in Chiesa di San Pietro di ragione dell'eccellentissima Procuratia di San Marco de supra per inventariare le suppellettili della Chiesa stessa alla presenza delli infrascritti testimonii, le quali suppellettili mi furono a capo per capo mostrate dal Reverendo Signor Don Pietro Valentich Capellano d'essa Chiesa, et prima

Una pianeta verde di damaschetto con il suo manipolo, e stola con cordela d'oro falso vecchia.

Un'altra di velluto rosso con stola e manipolo compagno con fiori tesuti d'oro vecchia.

Un'altra di damaschetto bianca con galon d'oro falso un poco rotta.

Un paro di tonicelle nere di ferandina vecchie et lacere con una stola compagna.

Un facoletto di seta ugnulo a righe di diversi colori.

Un paro tonicelle rosse di feradina con due manipoli con galon di seta vecchie.

Due tovaglie vecchie, et lacere.

Un antipendio di feradina bianco vecchio, et lacero.

Un camice di tella moneghina vecchio repezato.

Una croce con due candelieri il tutto d'otton.

Una lampada di otton vecchia rota.

Un teribolo d'otton piccolo rotto.

Un mesal a meza vita.

Un calize con il gotto d'argento, et piede d'otton et la sua patena d'argento.

Una pisida d'argento con il suo coperchio pur d'argento, et il piede di stagno piccola.

Un bosolotto di stagno di ogni santi.

Una pianetta di damasco bianca con il galon d'oro falso con manipolo, e stola vecchia.

Una pianetta di damasco rosso con stola, e manipolo con galon d'oro falso.

Una pianetta di damaschetto paonaza con manipolo e stola con galoncín d'oro falso vecchia.

Tre cingoli, due d'azze bianchi, et uno di seta dorato.

Cinque amiti di tella.

Quattro corporali.

Un camice di tella a meza vita.

Una croce di legno.

Un sechiello d'otton rotto.

Due tovaglie di tela a meza vita, et l'altra di fiochetto con merli.

Una pianetta con stola e manipolo con galon d'oro falso, facoletto e borsa tutto di raso fondi rosso, di diversi colori il tutto novo.

Una pianetta di ferandina fondi bianco con fiori di diversi colori con la sua stola, manipolo et facoletto et borsa il tutto compagno con galon d'oro falso.

Una pianetta nera di durante di lana con sua stola, et manipolo, borsa, con suo facoletto di cendal con galon d'oro falso.

Un camice a meza vita di cambrada con suo merlo.

Un mesal novo con fodre nere.

Un schiavetto a meza vita.

Un armer di tolla dove stano gli aparati fatto fare dal capellano come esso disse.

Un sacrum convivium con il lavabo, et in principio comprato dal capellano come disse.

Un feral di lata con una campanella d'acompagner il venerabile.

Una campanella attaccata ad un trave in chiesa.

Quatro borse, cioè una verde, una rossa, una paonaza, una bianca con suoi facoletti da calize di cendal con merletti d'oro falso.

Prete Nicolò Nimira fui presente testimonio.

Zuanne Predolin fui presente testimonio.

Adi 12 luglio 1739 Arbe

Comparso avanti me Francesco de Dominis Nodaro Pubblico di questa Città in tempo, che mi sono portato in ordine al venerato comando impartitomi dall'Illustrissimo Signor Conte Capitano in Chiesa di San Pietro in Valle di ragione dell'eccellentissima Procuratia di supra per inventariare gl'effetti, e suppellettili di quella Chiesa Zuanne Biscupich, e Pietro Coranich capitani di quella Villa con assenso di tutto quel popolo ivi presente per ascoltare la santa messa, ed attestarono, come il Reverendo Signor Don Pietro Valentich Capelanno di quella Chiesa con assiduita probità, et habilità offitia, ed ha offitiato la medessimma, amministrando li Santissimi Sacramenti, predicando la parola di Dio, ammaestrando li fanciulli nella Dotrina Christiana coll'assistere anco agl'agonizzanti ne tempi rigidi, e massime di notte tempo con edificazione di tutto popolo senza nesun scandalo, e ciò dentro il tempo del suo impiego nella Capellania stessa, cosiche come contenti, e sodisfatti del suo servizio li fanno il presente attestato, perche possa prevalersi del medesimo hic, et ubique a maggior sua gloria et sic etc.

Prilog II:

Inventar crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazi (Državni arhiv u Zadru, Spisi rapskih bilježnika; Bilježnik Juraj Spalatin, kut. 36/94.1. /Knjiga izvanrednih poslova/, str. 44-45', 7. III. 1780.)

Nel Nome di Christo Amen. L'anno della sua Santissima Natività 1780, Indictione XIII, giorno di martedì, li 7 del mese di marzo.

Transferitomi io Zorzi Spalatin Nodaro Pubblico di V. S. alla chiesa di San Pietro in Valle sopra questa isola esistente in virtù di decreto dell'Illustrissimo Signor Conte Capitano ordinato de di 3 corrente, sopra l'istanza del Nobil Signor Giovanni Livich commissario dell'or defunto Reverendo Don Pietro Simicich fu Capellano di detta chiesa giuspatronato dell'egnessima Procuratia di San Marco da supra, da me Nodaro visto e letto in forma legale a cui per dover inventariare li Sacri suppellettili nella sunominata chiesa esistenti di ragion dell'eccelesissima Procuratia sudetta, quali effetti restano or consegnati al Reverendo Don Marin Galzigna, sostituto economo capellano pur qui prima. E nella chiesa stessa esistono

Prima sopra l'Altar di facciata si ritrovo

Una Palla con diverse pitture de Santi sopra la stessa dipinti.

Una Croce d'otton in mezzo del altare.

Sei nuovi Candelieri d'otton n. 6.

Tre tollelle Corte Gloria, lavabo et in principio.

Due scalironi d'albeo sopra quale vi esistono li detti Candelieri e Corte di Gloria.

Un antipendio di corrido.

Tre tovaglie di tela sotil con merli una nuova et altra usata, e la terza vecchia di dette.

Una croce con pedestal di legno sopra la palla esistente.

D'avanti l'Altare

Due lampade d'otton piccole, con brazoletti di ferro una per banda d'avanti l'altare esistenti, de quello di esser l'infrascritti testimonii d'esser una sola della eccelesissima Procuratia sudetta e l'altra dell'altar da confrati della Vergine Santissima a latere esistenti.

Dietro l'altare si rimaneva

Quattro Candellieri di legno vecchi.

Un teribollo con sua Navicella e ... d'otton

Un sachietto con suo oспенorio d'oro d'acqua santa altro vecchi e rotto di bronso.

Un feraletto di ferro con ferandina d'avanti vecchio.

Una Campanello da mano di bronso, ed altra tocata d'intero l'altare dalla porta collateral in corne epistole, esiste.

Dalla porta collateral in corne epistole attacco al muro fu attrovato un ormareto di albeo usato, qual fatto aprire si ritrovo dentro.

Un Calice d'argento con sua patena dorata, novo.

Altro Calice d'argento con sua patena dorata, novo che disser li detti custodi di esser delli Confrati del altar della Vergine Santissima.

Una pisida d'argento nova, et altra piccola, con borsa di due vasetini da ogni santi, d'argento, con busta di sagrin e borsa di ... pianeta.

Una de color paonazo, con stola manipolo fazoletto, e borsa usata con galonzin.

Una di setta color rosso con fiori di varia color con stola manipolo, fazoletto e borsa con galonzin.

Due brochete di ferrandina con il suo bisogno fornita di galonzin giallo di seta nova.

Una di veludin rossa con fiori, vecchia senza il bisogno.

Altra rossa di damasto con galonzin usata con stola e manipolo.

Una verde di damasto con galonzin, con il suo bisogno, ma vi esso tre fazoletti di vello.

Altra di seta verde vecchia con il bisogno, ma senza stola.

Una de seta bianca a fiori con manipolo.

Una paonaza di seta con solo manipolo.

Due tonicelle di seta rossa vecchia.

Una pianeta di cambrada nera lacera con il suo bisogno.

Una stola con manipolo bianca di seta usata.

Quattro stole, lacerissime, de quei una verde, due bianche et una nera.

Tre manipoli lavori di seta due rossi et un bianco.

Un fazoletto di seta bianco a fiori usado, altro di cendal usado.

Altro di cendal paonazo vecchio.

Altro rosso di cendal usado.

Due misti di vello.

Borse da calici

Quattro usade due bianche, una rossa, una paonaza de quali.

Camisi

Uno di tella usado con ametto e cingolo d'azze.

Altro pur di tella usado, con ametto e cingulo.

Altro di tella, con due ametti laceri.

Un bianco di tella lacero.

Tre palletine da calize usade.

Corporale cinque, quatro laceri, ed un nuovo senza merlo. Altro usado con palletina.

Purificatorii usati venti uno, al altri laceri venti sette.

Due ampolette di vetro.

Mesali, tre usarono con sue segnacole, et due nuovi. Un glagolito che disser li gastaldi esser de Padri di San Francesco in Borgo.

Un schiavetto vecchio lacero.

Cusini due di corridoro.

Tollette de Corte Gloria due vecchie.

Un vasetto di Ogni Santi di palera rotto, con busta netta di sopra.

Più una casetta d'albeo con entro

Una pianeta di drapo di diversi collori con galon d'oro, stola, manipolo, borsa, e vello.

Due camisi con merli nuovi.

Corporali tre, e quatro animette novi.

Purificatorii dieciotto novi.

Fatto nell'Isola d'Arbe come sopra alla presenza di Mattio Michich, Zuanne Dragovich detto Cipor, testimonii del principio sia al fin tuti pregati ad hoc

Et illico per quibus supra presentibus

Confesso in infrascritto Capellano economo, d'aver preso in mia consegna, questo nel sù essere odierno inventario sicome indietro.

Don Marino Galzigna capellano economo affermo manu propria.

Sažetak

U uvodnom dijelu rada ukratko se ukazuje na važnost arhivskog gradiva za proučavanje kulturne i umjetničke prošlosti crkvenih ustanova diljem hrvatskih krajeva i gradova. Tragom gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Zadru (fond: Spisi rapskih bilježnika) razmatraju se inventari (iz 1739. i 1780. godine) pokretne imovine crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazi na otoku Rabu. Ukratko je predstavljena povijest nekoć glasovite benediktinske opatije sv. Petra (utemeljene 1059. godine) i istaknuta njezina uloga u crkvenoj i kulturnoj prošlosti ovog dijela istočnog Jadrana. Raščlamba oba inventara supetarske crkve izvršena je pojedinačno i usporedno, s posebnim osvrtom na umjetničke predmete (slike, kaleži, križevi) pohranjene u crkvenoj riznici u XVIII. stoljeću. Sažeto se ukazuje na najčešće spominjane predmete u oba inventara (poglavito crkveno ruho, predmeti umjetničkog obrta neophodni u liturgiji) i uspoređuje razlika u imovnom fondu crkve u razmaku između nastanka dva istraživana inventara. U prilogu rada objavljuju se prijepisi inventara crkve sv. Petra u Supetarskoj Drazi iz 1739. i 1780. godine.

Bilješke

---

¹ Obradom i objavljivanjem oporuka i inventara istaknutih duhovnih osoba koje su djelovale na hrvatskom prostoru bavila sam se u više prethodnih radova. Usporedi, primjerice: Prilog poznavanju života hvarskog biskupa Petra Cedulina, *Croatica christiana Periodica* (dalje: CCP), god. XV, br. 27, Zagreb 1991, 129-135; Oporuka skradinskog biskupa Grgura Civaletlija iz 1713. godine, CCP, god. XV, br. 27, Zagreb 1991, 136-143; Prilog poznavanju života zadarskog nadbiskupa Michiela Trialija (1771.-1774.), CCP, god. XV, br. 28, Zagreb 1991, 155-159; Prilozi za poznavanje života ninskih biskupa Horacija Bellotija (1592.-1602.) i Blaža Mandevija (1602.-1624.), CCP, god. XVI, br. 30, Zagreb 1992, 95-103;

Prilozi za poznavanje života ninskih biskupa Ivana Frederika Orsinija Rose (1738.-1743.) i Ivana Krstitelja Giurileo (1771.-1789.), CCP, god. XVII, br. 31, Zagreb 1993, 137-145; *Prilog životopisu ninskog biskupa Franje Grassija (1667.-1677.)*, CCP, god. XIX, br. 35, Zagreb 1995, 111-121; *Prilozi životopisu zadarskoga nadbiskupa Teodora Balbija (1656.-1669.)*, CCP, god. XX, br. 37, Zagreb 1996, 83-91; *Prilozi životopisu trogirskog biskupa Francesca Coccalinia (1654.-1661.)*, Vartal. Časopis za kulturu, god. VII., br. 1-2, Trogir 1998, 96-112; *Prilog životopisu pulskog biskupa Claudia Sozomena (1583.-1604.)*, Annales. Anali za istrske in mediteranske študije, sv. 20, 2000, series historica et sociologia, god. 10, br. 1 (20), Koper, 2000, 105-110; *Prilog životopisu korčulanskog biskupa Jeronima Andreisa (1665.-1673.)*, Godišnjak grada Korčule, sv. VI, Gradski muzej Korčula, Korčula 2001, 87-100. *Prilog životopisu ninskoga biskupa Šimuna Divnića (1646.-1649.)*, CCP, god. XXV, br. 47, Zagreb 2001, 265-270.

² Usporedi, primjerice: L. ČORALIĆ, *Iz povijesti Osorske biskupije: inventar biskupske palače iz 1742. godine*, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sv. 29, Zagreb 1996, 303-312. Posebno upozoravam na zajednički uradak s IVANOM PRIJATELJ PAVIČIĆ *Zadarska nadbiskupska palača u vrijeme nadbiskupa Vittorija Priulija (1688.-1712.) i Vicka Zmajevića (1713.-1745.)*, Grada i prilozi za povijest Dalmacije, sv. 16, Split, 2000, 93-269.

³ I. ČRNČIĆ, *Najstarija poviest krčkoj, osorskoj, rabskoj, senjskoj i krbavskoj biskupiji*, Rim 1867, 64-67; W. von SCHLEYER, *Arbe. Stadt und Insel*, Wiesbaden 1914, 130-136; I. OSTOJIĆ, *Benediktinci u Hrvatskoj*, sv. II, Split 1964, 120-122; V. BRUSIĆ, *Otok Rab*, Zagreb 2000. (ponovljeno izdanje iz 1926), 179-180; V. MAŠKARIN, *Otok Rab*, Zagreb 1984, 67; I. STANIČIĆ, *Rab*, Zagreb 1994, 48.

⁴ I. OSTOJIĆ, nav. dj., 122-126.

⁵ U vrelima se naziv supetarske opatije (*sanctus Petrus*) bilježi uz različite oblike: *de Arbo, Arbensis, Arbensis dioecesis, de Arbio, de insula Arbensi, extra muros Arbensis, de Valle, della Valle, de Lavale, in Valle, Vallis S. Petri, Sv. Petar u Drazi* i dr. Usporedi: I. OSTOJIĆ, nav. dj., 125.

⁶ Franceso Dominis odvjetak je ugledne rapske patricijske obitelji. Službu rapskog bilježnika obnašao je od 1736. do 1757. godine. Kao općinski sudac spominje se oko 1744/1745. godine. Usporedi: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. III, Zagreb 1993, 491. (tekst: L. ČORALIĆ i T. RADAUŠ).

⁷ Tada je rapski knez i kapetan bio Mlečanin Alessandro Minio (1738.-1741.).

⁸ Juraj Spalatin, odvjetak rapske patricijske obitelji, obnašao je službu rapskog bilježnika od 1765. do 1799. godine. Usporedi: M. GRANIĆ, *Stari rapski grbovi i pečati*, u: *Rapski zbornik* (Zbornik radova sa znanstvenog skupa o otoku Rabu održanog od 25. do 27. listopada 1984. godine), Rab-Zagreb 1987, 248.

⁹ Godine 1780. rapski je knez i kapetan bio Gabriel Albert Ramieri Almoro (1779.-1781.).

¹⁰ Vjerojatno je riječ o samostanu franjevac trećoredaca, napuštenom 1823. godine. Danas je na njegovom mjestu gradsko groblje. Usporedi: V. BRUSIĆ, nav. dj., 172.